

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

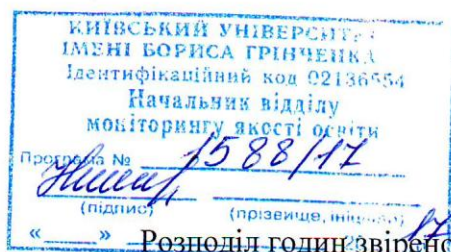
АКАДЕМІЧНИЙ РИСУНОК

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» (за видами)

Освітній рівень перший (бакалаврський)

ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ

2017-18 навчальний рік

« » Розподіл годин зведено з робочим планом.

Структура типова.

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи А.О.Таранник

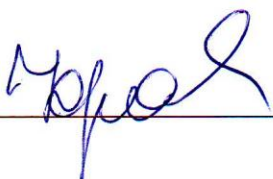
Робоча програма навчальної дисципліни «Академічний рисунок» для студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» (за видами).

Розробники: Коваль-Цєпова А.В., старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Інститут Мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв

Протокол від «06» вересня 2017 року № 1

Завідувач кафедри
образотворчого мистецтва

Ю. В. Романєнкова

_____, 2017 рік
_____, 2018 рік

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	8
Програма	
III. Навчально-методична карта с дисципліни.....	9
IV. Плани практичних занять	10
V. Завдання для самостійної роботи	14
Карта самостійної роботи бакалавра.....	15
VI. Система поточного та підсумкового контролю	16
VII. Методи навчання	19
VIII. Методичне забезпечення курсу	20
IX. Рекомендована література.....	21

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вивчення дисципліни «Академічний рисунок» спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» (за видами) освітнього рівня першого (бакалаврського) є формування у майбутніх художників теоретичних знань і практичних навичок у галузі академічного рисунку. Студенти в результаті опанування цією дисципліною мають навчитися бачити й передавати взаємозв'язок предмета та середовища, отримати досвід зображення складного простору з постатями та предметами, оволодіти новими техніками рисунку, отримати знання про декоративно-площинну організацію графічного зображення в різних техніках рисунку, навчитися будувати та передавати в різних техніках складні постановки, з кількома смисловими та пластичними центрами. Основна загальна мета курсу – становлення композиційного мислення та зображувальної грамотності – основних якостей для майбутньої професійної діяльності випускників університету, формування базових компетенцій художника:

- *мистецтвознавчої*: володіння знаннями про класифікацію видів мистецтва, специфіку образотворчого мистецтва, характерні особливості художньо-образної мови його різних видів та жанрів;
- розуміння зв'язків образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, природним і культурним середовищем життєдіяльності людини;
- здатності до самостійної художньо-творчої діяльності у галузі образотворчого мистецтва;
- здатності проводити мистецький аналіз творів мистецтва, спираючись на знання фахових дисциплін, вміти розкривати особливості їх художньої мови;
- володіння фаховою термінологією;
- *художньо-творчої*: здатність до самостійної художньо-творчої діяльності у галузі образотворчого мистецтва та у всіх його видах;
- здатності виконувати експериментальні дослідження художньо-творчого характеру, використовувати у професійній діяльності новітні

художні технології, удосконалювати власну професійну майстерність та мистецьку етику;

- *художньо-технологічної*: здатності демонструвати навички роботи з сучасними художніми матеріалами й техніками відповідно до специфіки того чи іншого виду образотворчого мистецтва з урахуванням властивостей матеріалів, особливостей площинного чи об'ємного вирішення задуму.

Для досягнення даної мети ставляться наступні **завдання**:

- ознайомити студентів з матеріалами та техніками академічного рисунку;
- навчити студентів користуватися основним інструментарієм та способами створення академічного рисунку – лінією, штрихом, тінню;
- навчити студентів грамотно розташовувати предмети в площині аркуша;
- навчити студентів передавати об'єм предмета засобами рисунку, володіти штрихом та опанувати його законами;
- навчити законам побудови форми на зображувальній площині;
- сформувати у студентів творче ставлення до природи та її інтерпретації в умовах різних художніх задач, що виконуються в різних матеріалах.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

Знати:

- основні методи, техніки та матеріали рисунку, технології їх використання, зображувально-виразних можливостей засобів рисунку в рішенні образних задач;
- принципи композиції в рисунку;
- принципи роботи з об'ємом, фактурою матеріалу, тіннями і штрихом;
- пропорції та їх значення в рисунку;
- закономірності побудови форми на зображувальній поверхні;
- різні методи побудови форми в рисунку.

Вміти:

- побудувати та намалювати в техніках академічного рисунку простий натюрморт з кількох предметів;
- виконати побудову та рисунок в основних техніках гіпсових фігур у різних композиційних рішеннях (гіпсова фігура, натюрморт з гіпсовою фігурою, тощо);
- передати фактуру предмета, виконаного з різних матеріалів (дерево, кераміка, метал, скло);
- організувати простір засобами рисунку – лінією, світлотінню, тоном, шляхом передачі взаємозв'язку предметів;
- організувати простір з врахуванням співвідношення площини й об'єму, світлого й темного, ритму й руху, рівноваги мас, тощо;
- створити роботу в техніках академічного рисунку (олівець, а також туш, вугілля, сангіна, соус).

Курс «Академічний рисунок» загальним обсягом 720 годин (24 кредитів) вивчається протягом 1-8 семестрів, з них 484 – аудиторні години, 484 – практичні, 40 – модульний контроль, 120 годин – семестровий контроль, 76 – самостійна робота, форми контролю – заліки в 1,5,7 семестрах та іспити в 2,4,6,8 семестрах. Самостійна робота полягає у виконанні практичних завдань відповідно до програми, з урахуванням підвищення рівня складності. При оцінюванні результатів знань та вмінь враховується рівень виконання практичних аудиторних робіт, їх кількість, якість і кількість самостійних робіт. Обов'язковою вимогою для отримання студентом позитивної оцінки є наявність начерків (не менше 30, виконаних олівцем чи м'якими матеріалами), що представляються впродовж семестрового перегляду творчих робіт, у формі якого відбувається семестровий контроль.

До заліку та іспиту допускаються студенти, які активно відвідували заняття, виконали всі аудиторні та самостійні завдання. Підсумкова оцінка виводиться за сумою балів за модуль.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Академічний рисунок

I. Опис предмета навчальної дисципліни

Курс підготовки фахівців	Спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 6</p> <p>Змістових модулів: 2</p> <p>Загальна кількість годин: 180</p> <p>Тижневих годин: 4</p>	<p>Шифр та назва галузі знань 02 «Культура і мистецтво»</p> <p>Шифр та назва спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» (за видами)</p> <p>Освітній рівень перший (бакалаврський)</p>	<p>нормативна</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 3,4</p> <p>Аудиторні заняття: 128 год.</p> <p>Практичні: 128 год.</p> <p>Модульний контроль: 10 год.</p> <p>Самостійна робота: 12 год.</p> <p>Семестровий контроль – 30 год.</p> <p>Форма контролю: екзамен (4 семестр)</p>

II. Тематичний план навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Семестровий контроль
Змістовий модуль I. Постановка з гіпсовими формами								
1.	Складний натюрморт з драперією та гіпсовими формами	20	20		20			
2	Постановка з гіпсовими формами частин обличчя (око, ніс, вухо)	28	28		28			
3	Постановка з гіпсовою головою (обруб)	28	28		28			
4	Короткострокові начерки голови людини (м'які матеріали)	8				8		
5	Модульна контрольна робота	6					6	
Разом за змістовним модулем I		90	76		76	8	6	
Змістовий модуль II. Побудова гіпсової голови								
1	Натюрморт з гіпсовою маскою та драперією	10	10		10			
2	Побудова гіпсової голови (чоловічої)	16	16		16			
3	Рисунок гіпсової голови (жіночої) та драперії	26	26		26			
4	Короткострокові начерки фігури людини (м'які матеріали)	4				4		
4	Модульна контрольна робота	6					4	
5	Екзамен	30						30
Разом за змістовним модулем II		90	76		52	4	4	30
Разом за навчальним планом		180	128		128	12	10	30

ПРОГРАМА

III. Навчально-методична карта дисципліни «АКАДЕМІЧНИЙ РИСУНОК»

Разом за I модуль: 90 год., практичні заняття – 76 год., самостійна робота – 8 год., модульна контрольна робота – 6 год.

Разом за II модуль: 90 год., практичні заняття – 52 год., самостійна робота – 4 год., модульний контроль – 4 год., семестровий контроль – 30 год.

Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II		
Назва модуля	Постановка з гіпсовими формами			Побудова гіпсової голови		
Кількість балів за модуль	493 бали			361 бал		
Теми лекцій						
Теми практичних занять	Складний натюрморт з драперією та гіпсовими формами (10 балів за заняття, разом – 100 балів)+10 балів за відвідування	Постановка з гіпсовими формами частин обличчя (око, ніс, вухо) (10 балів за заняття, разом – 140 балів)+14 балів за відвідування	Постановка з гіпсовою головою (обруб) (10 балів за заняття, разом – 140 балів)+14 балів за відвідування	Натюрморт з гіпсовою маскою та драперією (10 балів за заняття, разом – 50 балів+5 балів за відвідування)	Побудова гіпсової голови (чоловічої) (10 балів за заняття, разом – 80 балів+8 балів за відвідування)	Рисунок гіпсової голови (жіночої) та драперії (10 балів за заняття, разом – 130 балів+13 балів за відвідування)
Самостійна робота			Короткострокові начерки голови людини (м'які матеріали) (10 начерків) (50 балів)			Короткострокові начерки фігури людини (м'які матеріали) (50 балів)
Форма поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)		
Форма підсумкового контролю	Екзамен – 40 балів					
Підсумковий рейтинговий бал	$361 + 493 = 854$ бали (коефіцієнт успішності: 14, 2) Екзамен - 40 балів (40 %) $14,2 * n + 40 = 100$ балів					

ІV. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ПОСТАНОВКА З ГІПСОВИМИ ФОРМАМИ

ТЕМА 1. Складний натюрморт з драперією та гіпсовими формами

(20 год.)

Послідовність виконання рисунку складного натюрморту з драперією та гіпсовими формами. Загальна композиція композиція аркуша в тонких лініях. Принципи компоновки предметів, їх взаємозв'язок на площині та в просторі. Лінійно-конструктивна побудова основних фігур. Побудова гіпсових форм. Послідовність побудови. Моделювання тоном. Побудова призми. Тонове моделювання. Детальна прорисовка геометричного тіла з урахуванням видимих, невидимих і допоміжних ліній. Світлотіньове моделювання. Фактура предметів.

Матеріали: папір (формат А2), олівці різної м'якості, гумка.

Рекомендована література:

основна: [1], [2], [3], [4], [5].

додаткова: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [9].

Тема 2. Постановка з гіпсовими формами частин обличчя (око, ніс, вухо)

(28 год.)

Послідовність виконання рисунку з гіпсовими формами частин обличчя (око, ніс, вухо). Загальна композиція площини аркуша, фор-ескіз. Принципи компоновки предметів, їх взаємозв'язок на площині та в просторі. Лінійно-конструктивна побудова гіпсових форм частин обличчя. Побудова частини обличчя (ока). Послідовність побудови. Конструктивний аналіз форми. Моделювання тоном. Побудова частини обличчя (ніс). Послідовність побудови. Конструктивний аналіз форми. Тонове моделювання. Детальна прорисовка гіпсової форми з урахуванням видимих, невидимих і допоміжних ліній. Побудова частини обличчя (вухо). Послідовність побудови. Моделювання тоном. Світлотіньове моделювання. фактура предметів та передача

матеріальності форми.

Особливості передачі фактури предметів та передача матеріальності форми.

Матеріали: папір (формат А2), олівці різної м'якості, гумка.

Рекомендована література:

основна: [1], [2], [3], [4], [5].

додаткова: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [9].

Тема 3. Постановка з гіпсовою головою (обруб) (28 год.)

Постановка з гіпсовою головою (обруб). Компонівка предметів. Вивчення гіпсового зліпка в профіль з метою визначення товщини елементів. Попередній аналіз форми моделі. Вибір ракурсу. Загальне розташування форми в просторі. Невдалі точки зору.

Узагальнена характеристика зліпка. Виявлення головної вісі руху та основних пропорцій. Основні пропорційні співвідношення. Особливості форми предмета. прорисовка деталей, що визначають конструктивні особливості форми. Передача основних тональних градацій. Ліплення форми світлотінню і штрихом. Межі власних і падаючих тіней. Рефлекси. Узагальнення рисунку.

Матеріали: папір (формат А2), олівці різної м'якості, гумка.

Рекомендована література:

основна: [1], [2], [3], [4], [5].

додаткова: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [9].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. НАТЮРМОРТ З ГІПСОВИМИ ФІГУРАМИ

Тема 1. Натюрморт з гіпсовою маскою та драперією (10 год.)

Вибір точки зору. Поняття про пропорції предмета. Взаємозв'язок предметів, компоновка. Особливості рисунку гіпсової маски: вибір матеріалів,

правильний розрахунок твердості олівця. Побудова елементів форми в рельєфі та його бачення загалом.

Контраст фактур драперії та гіпсової форми, принципи їх передачі. Засоби передачі форми в рельєфі. Світлотінь та її закономірності в рельєфі та драперії.

Матеріали: папір (формат А2), олівці різної м'якості, гумка.

Рекомендована література:

основна: [1], [2], [3], [4], [5].

додаткова: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [9].

Тема 2. Побудова гіпсової голови (чоловічої) (16 год.)

Загальна компоновка. Ракурс. Точка зору. Порівняння та аналіз мас об'єктів. Виконання фор-ескізу.

Побудова гіпсової голови (антик). Закладення основних пропорцій. Лінійний рисунок. Поступове закладання світлотонових відношень.

Робота тоном. Ліплення об'єму. Моделювання штрихом і світлотінню. Основні світлотіньові співвідношення.

Проробка фактури драпіровки і її складок. Передача матеріальних властивостей об'єктів за допомогою принципу контрасту. Узагальнення рисунку. Завершальна стадія роботи.

Матеріали: папір (формат А2), олівці різної м'якості, гумка.

Рекомендована література:

основна: [1], [2], [3], [4], [5].

додаткова: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [9].

Тема 3. Рисунок гіпсової голови (жіночої) та драперії (26 год.)

Загальна компоновка. Ракурс. Точка зору. Порівняння та аналіз мас об'єктів. Виконання фор-ескізу.

Послідовність виконання. Загальна композиція композиція аркуша в

тонких лініях. Принципи компоновки предметів, їх взаємозв'язок на площині та в просторі. Співвідношення мас. Лінійно-конструктивна побудова предметів. Детальна прорисовка предметів з урахуванням видимих, невидимих і допоміжних ліній. Моделювання тоном. Способи передачі світлотіні. Проробка фактури.

Конструктивна побудова гіпсової голови, світлотіньове моделювання, робота тоном. Узагальнення рисунку.

Побудова гіпсової голови (антик). Закладення основних пропорцій. Лінійний рисунок. Поступове закладання світлотонових відношень.

Робота тоном. Ліплення об'єму. Моделювання штрихом і світлотінню. Основні світлотіньові співвідношення.

Проробка фактури драпіровки і її складок. Передача матеріальних властивостей об'єктів за допомогою принципу контрасту. Узагальнення рисунку. Завершальна стадія роботи.

Матеріали: папір (формат А2), олівці різної м'якості, гумка.

Рекомендована література:

основна: [1], [2], [3], [4], [5].

додаткова: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [9].

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ПОСТАНОВКА З ГІПСОВИМИ ФОРМАМИ

Тема 4. Короткострокові начерки

голови людини (м'які матеріали) (10 начерків) (8 год.)

Задача: виконання короткотермінових, швидких замальовок на знання пропорцій та розуміння ритму, руху, міміки обличчя, характеру образу.

Матеріали: папір (формат А3-А4), олівці різної м'якості, соус, сангіна, вугілля, пастель.

Рекомендована література:

основна: [1], [2], [3], [4], [5].

додаткова: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [9].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПОБУДОВА ГІПСОВОЇ ГОЛОВИ

Тема 4. Короткострокові начерки

фігури людини (м'які матеріали) (10 начерків) (4 год.)

Задача: виконання короткотермінових, швидких замальовок на знання пропорцій та розуміння ритму, руху, характеру образу.

Матеріали: папір (формат А3-А4), олівці різної м'якості, соус, сангіна, вугілля, пастель.

Рекомендована література:

основна: [1], [2], [3], [4], [5].

додаткова: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [9].

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю і успішність (бали) подано у вигляді табл. 5.1.

Таблиця 5.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА
з дисципліни «Академічний рисунок»

Змістовий модуль та теми курсу	Кіль- кість годин	Академічний контроль	Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ПОСТАНОВКА З ГІПСОВИМИ ФОРМАМИ			
Тема 4. Короткострокові начерки голови людини (м'які матеріали) (10 начерків)	8	Модульний контроль	50
Разом	8	Всього балів	50
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПОБУДОВА ГІПСОВОЇ ГОЛОВИ			
Тема 4. Короткострокові начерки фігури людини (м'які матеріали) (10 начерків)	4	Модульний контроль	50
Разом	4	Всього балів	50

VI. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення бакалаврів з дисципліни «Академічний рисунок» оцінюються за принципом поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю подано у табл. 6.1 - 6.3.

Таблиця 6.1.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№	Вид діяльності	Максим. кількість балів за одиницю	ЗМ №1		ЗМ №2	
			К-сть один.	Всього балів	К-сть один.	Всього балів
1	Відвідування лекцій	1	-	-	-	-
2	Відвідування практичних занять	1	38	38	26	26
3	Робота на практичних заняттях	10	380	380	26	260
4	Виконання завдання для самостійної роботи	5	10	50	10	50
5	МКР	25	1	25	1	25
Максимальна кількість балів за модуль			493		361	
Максимальна кількість балів (поточний контроль)			854			
Коефіцієнт визначення успішності			14,2			
Кількість балів з урахуванням коефіцієнта без підсумкового тесту (екзамену)			60			
Підсумковий тест (екзамен)			40			
Загальна кількість балів			100			

Таблиця 6.2.

Розподіл балів, що отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Кількість балів з урахуванням коефіцієнта без підсумкового тесту (екзамену)	Підсумковий тест (екзамен)	Загальна кількість балів
ЗМ №1					ЗМ №2									
T1	T2	T3	T4	МКР	T1	T2	T3	T4	МКР	854	14,2	60	40	100
110	154	154	50	25	55	88	143	50	25					
493					361									

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

- **Методи письмового контролю:** проміжний та підсумковий перегляди творчих робіт
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання та вміння, самоаналіз
- **Представлення творчих робіт**

Таблиця 6.3.

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за шкалою Університету	Значення оцінки
A	90 – 100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожен модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Модульний контроль знань бакалаврів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

VII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної та творчої діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *Практичні:* виконання творчих завдань та копіювання.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; з репродукціями творів; з офіційними сайтами музеїв.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації

навчально-пізнавальної та творчої діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

VIII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ репродукції творів майстрів;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ електронна бібліотека з дисципліни.

ІХ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Ли Н. Г. Основы учебного академического рисунка: учебник для студ. высш. уч. завед. / Н. Г. Ли. – М.: Эксмо, 2008. - 478 с.: ил. (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/2659/>)
2. Ломоносова М. Т. Графика и живопись. Учеб. пособие / М.Т. Ломоносова. – М.: ООО «Издательство Астрель» ООО «Издательство АСТ.» 2003. – 202, [6] с. ил. . (Наявний в бібліотеці Університету в 3-х примірниках).
3. Фрэнкс Д. Рисунок карандашом / Джин Фрэнкс; пер. с англ. Е. Ильиной. – М.: АСТ: Астель, 2007. – 63 [1] с.: ил. (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/1137/>)
4. Чиварди Д. Рисунок. Художественный образ в анатомическом рисовани / Д. Чиварди. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. – 168 с., илл. (Серия «Классическая библиотека художника») (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/3259/>).
5. Шерезов Е. В. Основы композиции; Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2109 «Черчение, рисование и труд» / Е.В. Шерезов. – М.: Просвещение, 1979. – 303с., ил. (Наявний в бібліотеці Університету в 6-ти примірниках).

Додаткова

1. Гинзбург Н. Как рисовать натюрморт/Н. Гинзбург. – М.: АСТ Астрель, 2004. – 34 с., ил.
2. Глазова М. В., Денисов В. С. Изобразительное искусство. Алгоритм композиции. – М.: Когито-Центр, 2012. – 221 с.
3. Джонсон К. набросок и рисунок/К. Джонсон. – Минск: Попурри, 2011. – 117 с.

4. Жабинский В. Рисунок: Учебное пособие / В.Жабинский, А. Винтова. – М.: НИЦ ИНФРА-М, 2014. – 256 с.
5. Королев В. Материалы и техники рисунка/В. Королев. – М.: Изобразительное искусство, 1984. – 97 с.
6. Паранюшкин Р. Композиция. Теория и практика изобразительного искусства/ Р. Паранюшкин. – М.: Феникс, 2005. – 81 с., ил.
7. Смит С. Полный курс рисунка и живописи/С. Смит, П. Монахен. – М.: ДЖИ Фабби Эдишинз, 2007. – 34 с., ил.
8. Фрэнкс Дж. Рисунок карандашом/Дж. Фрэнкс. – М.: АСТ Астрель, 2005. – 65 с., ил.
9. Шембель А. Основы рисунка/А. Шембель. – М.: Высшая школа, 1994. – 159 с.